

Ανάπτυξη, Εφαρμογή και Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Λογισμικού για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας: Πρώτη Πειραματική Εφαρμογή

Παλαιολόγου Νεκταρία
Διδάσκουσα (Π.Δ. 407), Πανεπιστήμιο Πειραιά
nektarpal@hotmail.com

Νάσιου Νικόλαος
Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Πειραιά
nasiou_n@yahoo.com

Αποστόλου Ελένη
Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Πειραιά
afrolenia@hotmail.com

Κοκκινάκης Θεόδωρος
Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Πειραιά
ted_red@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πρόκειται για μία πρώτη παρουσίαση της διαδικασίας ανάπτυξης ενός εκπαιδευτικού λογισμικού-υπό εξέλιξη- το οποίο σχεδιάστηκε από ομάδα φοιτητών στο Τμήμα Διδακτικής της Τεχνολογίας και Ψηφιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Στόχος είναι η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας σε πληθυσμό που προέρχεται από αγγλόφωνες χώρες. Παρουσιάζονται οι δύο φάσεις ανάπτυξης του εκπαιδευτικού λογισμικού, οι παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές στις οποίες στηρίζεται και οι θεματικές ενότητες από τις οποίες αποτελείται. Επίσης, παρουσιάζονται τα πρώτα αποτελέσματα που προέκυψαν από την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού λογισμικού σε ομάδα εκπαιδευομένων σε Κ.Ε.Κ.Η ενσωμάτωση κατάλληλων παιδαγωγικών και διδακτικών μεθόδων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας στη δημιουργία ανάλογου εκπαιδευτικού λογισμικού συνιστά μία πρόκληση όσον αφορά το 'πάντρεμα' των Τ.Π.Ε. με τη Σύγχρονη Παιδαγωγική και Διδακτική και μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε ειδικές ομάδες του μαθητικού πληθυσμού όπως τους μετανάστες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: εκπαιδευτικό λογισμικό, αρχές μάθησης, διδακτική μεθοδολογία, διδασκαλία ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, αξιολόγηση

ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ 'GREEK LEARNING'

Σκοπός της κατασκευής του εκπαιδευτικού λογισμικού 'Greek Learning' είναι η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε αλλοδαπούς μαθητές με τη βοήθεια της αγγλικής γλώσσας, η οποία λειτουργεί ως γλώσσα-διαμεσολαβητής (mediator). Είναι αντιληπτό ότι η μη χρήση της μητρικής γλώσσας των μαθητών λειτουργεί περιοριστικά κατά τη διδασκαλία μίας δεύτερης γλώσσας ως ξένης. Παρόλα αυτά, η χρήση της αγγλικής γλώσσας ως γλώσσα-διαμεσολαβητής, λόγω της διεθνούς χρήσης της αγγλικής γλώσσας από πληθυσμιακές ομάδες με διαφορετική εθνοπολιτισμική προέλευση, εΐθισται να χρησιμοποιείται κατά τη διδασκαλία μίας τρίτης γλώσσας. Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα μελετών σχετικά με τη διδασκαλία της αγγλικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, στις οποίες διατυπώνονται βασικές αρχές για την εκμάθηση της αγγλικής. Οι αρχές αυτές αποτελούν κοινές αρχές για τη διδασκαλία μίας δεύτερης γλώσσας και δημιουργούν ένα αντίστοιχο διδακτικό πλαίσιο και για αυτό τις λάβαμε υπόψη για την ανάπτυξη του λογισμικού 'Greek Learning'. Επίσης, μελετήσαμε τα σχετικά εγχειρίδια που κυκλοφορούν στο εμπόριο για τη διδασκαλία της ελληνικής σε μετανάστες, τη μεθοδολογία του εκπαιδευτικού λογισμικού ΞΕΝΙΟΣ το οποίο χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία της αγγλικής, της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας στο ελληνικό σχολείο καθώς και το εκπαιδευτικό

λογισμικό ΦΙΛΟΓΝΩΣΣΙΑ για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας (Δεμίρη-Προδρομίδου & Καμαριάνου-Βασιλείου 2002, <http://www.cti.gr/epimorfosi/files>, <http://www.xanthi.ilsp.gr>, <http://xenios.cti.gr>).

Το εκπαιδευτικό λογισμικό 'Greek Learning' σχεδιάστηκε σε δύο φάσεις. Κατά την πρώτη φάση, δημιουργήθηκε η βασική δομή και τα κεφάλαια του εκπαιδευτικού λογισμικού ενώ κατά τη δεύτερη φάση προστέθηκε μία ποικιλία ασκήσεων, με στόχο την εκμάθηση ενός διευρυμένου λεξιλογίου καθημερινής επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, η πρώτη έκδοση του 'Greek Learning', η οποία αποτελεί και την πιλοτική εφαρμογή του, περιλαμβάνει δύο βασικά κεφάλαια. Το πρώτο αποτελείται από δύο ενότητες, όπου η πρώτη περιέχει την ελληνική αλφαβήτα και η δεύτερη ενότητα τους αριθμούς με συναφείς ασκήσεις. Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει επτά ενότητες, οι οποίες αναφέρονται σε βιωματικές καταστάσεις της καθημερινής ζωής, με στόχο την εκμάθηση ενός βασικού λεξιλογίου για την επικοινωνία με άτομα και την εξυπηρέτηση σε οργανισμούς κοινής ωφελείας. Οι ενότητες αυτές εμπεριέχουν κείμενο και ασκήσεις και είναι διαμορφωμένες με τέτοιο τρόπο σαν να γίνεται περιήγηση στην πόλη. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι εξής:

- Στην *τράπεζα*: περιλαμβάνει κείμενο και ασκήσεις με τη μορφή σταυρόλεξου, με στόχο την εκμάθηση λεξιλογίου σχετικά με τις τραπεζικές συναλλαγές.
- Στο *ταξί*: περιέχει ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, με στόχο την αναζήτηση συγκεκριμένης διεύθυνσης και τον προσανατολισμό στο χώρο.
- Στην *ταβέρνα*: περιλαμβάνει δύο υποενότητες, με ασκήσεις εύρεσης λανθασμένων λέξεων και πολλαπλής επιλογής, με στόχο την εκμάθηση κατάλληλου λεξιλογίου προκειμένου να επικοινωνήσουν και να παραγγείλουν.

Στη δεύτερη έκδοσή του το 'Greek Learning' περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια. Στα δύο πρώτα, προστέθηκε ένας βαθμός δυσκολίας σε όλες τις ασκήσεις. Τα τρία νέα κεφάλαια περιλαμβάνουν κείμενα/ επιλεγμένα θέματα που αναφέρονται σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής και συνοδεύονται από ανάλογες ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου (συμπλήρωσης κενού, ομαδοποίησης εννοιών κ.λπ.). Ενδεικτικά, ορισμένα από τα θέματα αφορούν τους εξής τομείς:

- *Αθλητισμό*: αποτελεί ένα επίκαιρο θέμα εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 το οποίο ελκύει και το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων.
- *Γιορτές στην (αρχαία) Ελλάδα*: αναφορά σε μεγάλες γιορτές (π.χ. Πάσχα, Χριστούγεννα) και αρχαία ελληνικά έθιμα, με στόχο την εκμάθηση σχετικού λεξιλογίου, την ενημέρωση για τον ελληνικό πολιτισμό και την ευαισθητοποίηση απέναντι σε αυτόν.
- *Κινητά τηλέφωνα και μηνύματα σε τηλεφωνητή*: διδασκαλία απλών λέξεων και εννοιών, με στόχο τη διεύρυνση του λεξιλογίου που αφορά την καθημερινή επικοινωνία των ατόμων.
- *Αναφορά ατυχήματος*: περιγραφή ατυχήματος από δημοσιογράφο, με στόχο την εκμάθηση εννοιών που αφορούν τη νοσοκομειακή περίθαλψη και υγεία.

Στην κατασκευή του εκπαιδευτικού λογισμικού 'Greek Learning', γίνεται μία προσπάθεια εφαρμογής των εποικοδομητικών αρχών (Ράπτης και Ράπτη 2003), παρόλα αυτά χρειάζονται αρκετές βελτιώσεις προκειμένου να ισχυριστούμε ότι επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο (βλ. <http://www.cti.gr/epimorfosi/files>, σχετικά με αρχές ανάπτυξης εκπαιδευτικού λογισμικού). Ειδικότερα, στη δεύτερη έκδοσή του- ανάμεσα στα άλλα- έγιναν οι εξής αλλαγές: 1. Επιλέχθηκε ως φιγούρα ο μάγος Merlin, ο οποίος αποτελεί μια κλασική φιγούρα που μιλάει στον χρήστη και τον ξεναγεί στο πρόγραμμα κατά τις ενέργειες που αυτός εκτελεί. Η φιγούρα του Merlin είναι η ίδια που χρησιμοποιείται και στο Microsoft Office ως Assistant (απαιτήθηκε ειδική άδεια για τη χρήση), 2. Προστέθηκε ο ήχος καθώς και πολλαπλοί τρόποι τακτοποίησης των παραθύρων του προγράμματος, ώστε ο κάθε χρήστης να τα τοποθετεί όπως τον βολεύουν περισσότερο. Επίσης, δόθηκε η δυνατότητα στο χρήστη να 'βλέπει' ταυτόχρονα πολλά παράθυρα για συνεχή ανατροφοδότηση. Όσον αφορά τη γλώσσα προγραμματισμού και στις δύο εκδόσεις χρησιμοποιήθηκε η Visual Basic· αυτό βοήθησε στο ότι σχεδιάστηκαν πολύ εύκολα τα γραφικά χωρίς την ύπαρξη κάποιου κώδικα.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ‘GREEK LEARNING’

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού λογισμικού έγινε κατά τις δύο φάσεις ανάπτυξής του σε δύο μεγάλα δημόσια δημοτικά σχολεία στην περιοχή της Αθήνας. Κατά την πρώτη φάση, έγινε η διαγνωστική αξιολόγηση στην πρώτη έκδοση του ‘Greek Learning’, από μία μικρή ομάδα αλλοδαπών μαθητών (5 ατόμων), η οποία έγινε διαμέσου συνεντεύξεων σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν σε κάθε άσκηση (με βαθμό δυσκολίας), το ενδιαφέρον της κάθε άσκησης και τις προτάσεις τους για τον εμπλουτισμό του ‘Greek Learning’. Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευμένων ελήφθησαν υπόψη για την κατασκευή της δεύτερης έκδοσης του ‘Greek Learning’. Κατά τη δεύτερη φάση, υλοποιήθηκε η διαμορφωτική αξιολόγηση του από ομάδα μαθητών των δύο δημοτικών σχολείων καθώς και από ομάδα φοιτητών του Τμήματος (βλ. Ράπτης 2004, Squires and McDougall 1994, Κόμης 1998). Οι μαθητές-χρήστες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το λογισμικό όσον αφορά το βαθμό δυσκολίας των ασκήσεων του και οι φοιτητές όσον αφορά το παιδαγωγικό του μέρος αλλά και τα τεχνικά χαρακτηριστικά του.

Σύμφωνα με τους μαθητές, οι ασκήσεις των δύο πρώτων κεφαλαίων θεωρούνται σχετικά εύκολες, σε αντίθεση με τις ασκήσεις των υπολοίπων κεφαλαίων τις οποίες χαρακτήρισαν μέτριας δυσκολίας και κάποιες μεγάλης δυσκολίας (π.χ. «Στην Τράπεζα», 2^ο κεφάλαιο). Σε γενικές γραμμές, το λογισμικό φάνηκε ενδιαφέρον στους χρήστες και ήταν αρκετά απλό στη χρήση και την εγκατάστασή του. Επόμενος στόχος είναι η συνολική αξιολόγηση του ‘Greek Learning’ της οποίας τα αποτελέσματα ευελπιστούμε να φανούν χρήσιμα στο πλαίσιο της προσπάθειας κατασκευής ενός εκπαιδευτικού λογισμικού με προδιαγραφές παιδαγωγικού χαρακτήρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δεμίρη-Προδρομίδου, Ε. και Καμαριάνου-Βασιλείου, Ρ. (2002), *Νέα Ελληνικά για Μετανάστες, Παλιννοσούστες, Πρόσφυγες και Ξένους*, Α’ και Β’ επίπεδο, Μεταίχμιο.
- Κόμης, Β. (1998), Σημειώσεις για το μάθημα «Σχεδιασμός, Ανάπτυξη, Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Λογισμικού», Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών, Σχολή Θετικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ηράκλειο, <http://www.csd.ucl.ac.uk/~hy402>
- Ράπτης, Α. (2004), *Παραγωγή Λογισμικού από το Π.Ι.*, www.cc.uoa.gr/~raptis.com/aindex.html
- Ράπτης, Α. και Ράπτη, Α. (2003), *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας*, τ. Α’, τ. Β., αυτοέκδοση.
- Squires D., and McDougall A. (1994), *Choosing and Using Educational Software: A Teacher's Guide*, London: The Falmer Press.
- Miller, L. (2000), Using information technology to foster cultural knowledge and awareness: An interview with award-winning teacher Cheryl Cox, *Reading Online*, 4(5).
- Τα νέα Ελληνικά για ξένους (1999), Νέα Ελληνική Γλώσσα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης INS, Θεσσαλονίκη.
- www.ekep.gr/english/education/ekmathisi.asp
www.greeklanguage.gr/eng/pub_1.html
www.hau.gr/hau/en/eduteachgreek.html
<http://www.cti.gr/epimorfosi/files>
www.nglt.uoa.gr/general_en.html
www.vergina.eng.auth.gr/learn
<http://xenios.cti.gr>
<http://www.xanthi.ilsp.gr>

